

Input Erik Dannenberg (voorzitter commissie Beschermd Wonen) tbv woonplaatsbeginsel en decentralisatie beschermd wonen

Inleiding

In 2015 adviseerde de commissie over de toekomst van beschermd wonen (zie https://vng.nl/files/vng/van-beschermd-wonen_20151109.pdf). Belangrijkste punten van het advies waren:

1. Een verdeling van de financiële middelen voor beschermd wonen naar alle gemeenten maakt een nauwe aansluiting bij de lokale ondersteuningsketen mogelijk en stimuleert om in te zetten op herstel en preventie. Binnen het aangepaste verdeelmodel moet voldoende aandacht zijn voor de instroom van cliënten van GGZ-instellingen, forensisch beschermd wonen en jeugdigen.
2. Landelijke toegang vereist kostenregeling tussen gemeenten. Als een nieuwe client verhuist van de ene naar de andere gemeente is het wenselijk dat de gemeente van herkomst voor beperkte duur, bijvoorbeeld maximaal drie jaar, voor 50% bijdraagt aan de kosten.
3. Gewenste verdeling van financiële middelen vereist overgangsperiode. De veranderingen die nodig zijn voor herstel en inclusie kosten tijd. Maak alle gemeenten verantwoordelijk voor de burgers die voor het eerst een beroep doen op beschermde woonplekken. Hierdoor hebben alle gemeenten de opgave om beschermde woonplekken vorm te geven in het geheel van de lokale maatschappelijke ondersteuning. Decentraliseer in 15 gelijke stappen ('jaarschijven') de middelen van beschermd wonen van centrumgemeenten naar alle gemeenten. De 'zittende' groep stroomt in die periode geleidelijk uit, in het tempo dat past bij hun mogelijkheden. In deze periode wordt geleidelijk overgegaan van historisch verdeelmodel naar objectief verdeelmodel en van centrumgemeenten naar alle gemeenten.
4. Iedere vijf jaar vindt een evaluatie plaats die kan leiden tot de constatering dat het overgangsproces in opzet en/of tempo anders moet worden ingericht en/of de herijking van de het nieuwe verdeelmodel Wmo inclusief beschermde woonplekken opnieuw aanpassing behoeft.

Woonplaatsbeginsel in relatie tot decentralisatie budget beschermd wonen

Het woonplaatsbeginsel past in het tweede deel van het advies: de gemeente van herkomst is (gedeeltelijk en beperkt) verantwoordelijk voor de toegang tot beschermd wonen. Alle regio's hebben sinds 2015 afspraken gemaakt over de samenwerking op het gebied van beschermd wonen. Hierbij is enerzijds rekening gehouden met de bestaande situatie en anderzijds zijn ook de uitgangspunten van de commissie Beschermd Wonen verwerkt. Er is een verschuiving van intramurale voorzieningen naar ambulante vormen van begeleiding zichtbaar (Beschermd Thuis).

Iedere burger heeft recht op beschermd wonen als dit noodzakelijk blijkt, ongeacht waar deze persoon woont of ondersteuning vraagt.

Het eerste deel van het advies komt tot uitdrukking in de verantwoordelijkheid van beschermd wonen bij alle gemeenten. Hierdoor ontstaat een veel breder draagvlak onder gemeenten om zorg te dragen voor deze groep. Alle gemeenten dienen immers zorg te dragen voor huisvesting en begeleiding en kunnen dit niet meer overlaten aan een centrumgemeente. Door de regionale samenwerking ontstaat een vruchtbare voedingsbodem om er samen voor te zorgen dat de juiste ondersteuning kan worden geleverd. Gemeenten werken daarom regionaal samen om in overleg met

zorgaanbieders en woningcorporaties ondersteuning op maat mogelijk te maken. Ook spreken gemeenten elkaar aan om ieder verantwoordelijkheid te dragen goede voorzieningen in te richten voor preventie en herstel zodat de vraag niet het gezamenlijke aanbod overtreft.

Soms is de benodigde ondersteuning tijdelijk niet beschikbaar in de eigen regio. In die gevallen moet het mogelijk zijn dat de gemeente van herkomst vraagt aan een gemeente uit een andere regio de ondersteuning te bieden. Omdat de gemeente van herkomst financieel verantwoordelijk blijft, gaat deze ondersteuning niet ten laste van de leverende gemeente. Een aandachtspunt hierbij is wel dat de capaciteit die in een regio is georganiseerd, in principe beschikbaar is voor de inwoners van die regio. Het is de primaire verantwoordelijkheid van iedere regio om te zorgen voor voldoende aanbod. Alleen ter overbrugging van tijdelijke tekorten en zeer gespecialiseerde ondersteuning zou een beroep moeten worden gedaan op een andere regio.

Geleidelijke overgang budget

De verantwoordelijkheid wordt in stappen verschoven. Dit sluit aan op het derde deel van het advies. Deze verschuiving bestaat uit twee componenten:

1. De overgang van historisch verdeelmodel naar objectief verdeelmodel: deze herverdeling zorgt voor een eerlijkere verdeling over het land zodat in iedere regio voldoende aanbod van beschermd wonen mogelijk is
2. De overgang van centrumgemeenten naar alle gemeenten: deze herverdeling zorgt ervoor dat iedere gemeente bijdraagt aan beschermd wonen. Omdat niet iedere gemeente het complete aanbod kan realiseren, moeten zij regionaal samenwerken. Hierdoor wordt het volledige potentieel van de regio benut en rust het niet alleen op de schouders van de centrumgemeenten. Er komt hierdoor meer aandacht voor preventie en herstel.

Monitoring

De verandering vereist een complex samenspel van partijen op verschillende niveaus en verschillende sectoren. Het is goed dat het Rijk stappen zet die de beweging die sinds 2015 is gestart ondersteunt met de invoering van het woonplaatsbeginsel en de decentralisatie van budget.

De gewenste beweging is in het land nog gaande. Het kost tijd om de bestaande situatie aan te passen, zowel financieel, organisatorisch als fysiek. In verband met de complexiteit is het wenselijk om ervaringen en inzichten in het land te delen en zo te zorgen dat beschermd wonen uiteindelijk zo veel mogelijk verandert in beschermd thuis. Het verdient daarom aanbeveling continu leerervaringen te delen en daarnaast periodiek de ontwikkelingen te monitoren.